

**EUROOPAN KOMISSIO
MAATALOUDEN JA MAASEUDUN
KEHITTÄMISEN PÄÄOSASTO
Linja G Maaseudun kehittämisen monialaiset kysymykset
G.1 Maaseudun kehittämisen johdonmukaisuus**

19.11.2008
Bryssel
JMC/ab/bm

**OPAS VUOSIA 2007–2013 KOSKEVIIN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMIIN
SISÄLTÄYVÄN, LEADER-TOIMINTALINJAN MUKAISEN YHTEISTYÖTOIMENPITEEN
TÄYTÄNTÖÖNPANO VARTEN**

(RD12/10/2006 rev3)

Oppaan tavoitteet ja rakenne

Kaudella 2007–2013 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta ("maaseuturahasto") tuetaan valtioiden ja alueiden välisiä hankkeita, joita paikalliset toimintaryhmät toteuttavat kaikissa jäsenvaltioissa.

Tämän oppaan päätarkoituksena on auttaa jäsenvaltioiden viranomaisia ja paikallisia toimintaryhmiä panemaan täytäntöön maaseudun kehittämissuunnitelmiin sisältyvä, yhteistyötä koskeva toimenpide (asetuksen (EY) N:o 1698/2005 63 artiklan b alakohta ja 65 artikla).

Käytännössä yhteistyö herättää monia kysymyksiä: Kuinka löytää kumppani? Kuinka jakaa työ ja vastuu kumppanien kesken? Oppaan tarkoituksena on myös tarjota neuvoja paikallisille toimintaryhmille ja muille paikallisille toimijoille, jotka osallistuvat yhteistyöhankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen.

Oppaassa kuvastuvat Leader-yhteisöaloitteista saadut kokemukset, jotka tukevat voimakkaasti sitä näkemystä, että yhteistyöalottuvuus lisää tulosten arvoa.

Oppaalla ei ole tarkoitus laatia uusia oikeudellisia sääntöjä, vaan sitä voidaan pitää ohjeellisena viiteasiakirjana. On syytä huomata, että yhteisön lainsäädäntöä tulkitsee joka tapauksessa viime kädessä Euroopan yhteisöjen tuomioistuin.

Sisällys

I luku Johdanto: Leader-toimintalinjan mukainen yhteistyötoimenpide

II luku	Erilaiset tavat valita yhteistyöhankkeita
	<ul style="list-style-type: none">- valinnan suorittaa paikallinen toimintaryhmä- valinnan suorittaa hallintoviranomainen
III luku	Kaikkia hankkeita koskevat säännökset
	<ul style="list-style-type: none">- tukikelpoiset toimet ja kulut- yhteistyökumppanien kelpoisuusedellytykset- koordinoivan paikallisen toimintaryhmän tehtävät- kumppanien tehtävät- verkottumisen vaikutus
IV luku	Alueiden väliset yhteistyöhankkeet
	<ul style="list-style-type: none">- yhteistyöhön osallistuvat elimet- toimien kelpoisuusedellytykset
V luku	Valtioiden väliset yhteistyöhankkeet
	<ul style="list-style-type: none">- unionin sisäinen valtioiden välinen yhteistyö- valtioiden välisten yhteistyöhankkeiden hyväksyntää koskevien tietojen vaihtaminen- yhteisön ulkopuolisissa maissa sijaitsevien alueiden kanssa tehtävä valtioiden välinen yhteistyö
VI luku	Yhteistyösopimuksen merkitys
Liite I	Yhteistyösopimuksen malli
Liite II	Tiedonvaihtolomake valtioiden välisiä yhteistyöhankkeita varten

I luku: Johdanto: Leader-toimintalinjan mukainen yhteistyötoimenpide

Yhteistyötä koskeva toimenpide on yksi Leader-toimintalinjan kolmesta toimenpiteestä. Yhteistyö on verkottumista tiiviimpää. Siinä paikallista toimintaryhmää rohkaistaan ryhtymään yhteistoimintaan toisella alueella, toisessa jäsenvaltiossa tai jopa yhteisön ulkopuolisessa maassa toimivan toisen ryhmän kanssa – joko Leader-ryhmän tai samankaltaisesti toimivan ryhmän kanssa – ja tuetaan sitä siinä.

Komissio odottaa maaseutualueiden välisen yhteistyön tuottavan runsaasti lisäarvoa. Yhteistyötä pidetään osana paikallista kehittämisstrategiaa eikä sen lisänä. Se on keino laajentaa paikallisia näkökulmia paikallisten strategioiden parantamiseksi. Vakiintuneiden rajojen yli tapahtuvalla yhteistyöllä on saatu uutta tietoa ja uusia ajatuksia, otettu oppia toisilta alueilta tai mailta, vauhditettu ja tuettu innovointia sekä hankittu taitoja ja keinoja toteutuksen parantamiseksi. Yhteistyötä pidetään siis edistymisen kannalta erittäin tärkeänä, sillä vuorovaikutuksen seuraukset ovat myönteisiä. Yhteistyön odotetaan ennen kaikkea johtavan siihen, että molemmat osapuolet ottavat oppia toisiltaan. Vaikka alueiden ja valtioiden välinen yhteistyö ei aina ole helppoa, se voi usein olla tehokkain tapa saavuttaa innovointiin ja valmiuksien kehittämiseen liittyviä tuloksia.

Yhä useampien paikallisten toimintaryhmien – myös sellaisten, joilla on vain vähän tai ei lainkaan kokemusta yhteistyöstä – toivotaan ryhtyvän yhteistyöhön ja ottavan siitä oppia.

Sisällyttämällä paikallisiin aloitteisiin valtioiden ja alueiden välinen ulottuvuus tuetaan myös EU-identiteetin syntymistä paikallisen, alueellisen ja kansallisen identiteetin rinnalle.

Yhteistyötoimien tukeminen ja hallinnointi vie enemmän aikaa ja vaatii enemmän suunnittelu- ja hallinnointityövoimaa. Jäsenvaltioiden on oltava valmiit myöntämään tätä varten asianmukaisia tekniseen apuun liittyviä resursseja.

Konkreettisten yhteistyöhankkeiden odotetaan tuottavan alueelle todellista lisäarvoa. Yhteistyötoimet voivat olla "pehmeitä" ja/tai tuottavia. Yhteistyö voi auttaa Leader-ryhmiä tehostamaan paikallisia toimiaan. Ne voivat yhteistyön avulla ratkaista ongelmia tai tuoda lisäarvoa paikallisiin voimavaroihin. Yhteistyö voi esimerkiksi olla keino saavuttaa tietyssä hankkeessa toteuttamiskelpoisuuden edellyttämä laajuus, synnyttää täydentäviä toimia, vaikkapa yhteistä markkinointia muilla samaan erityistuuotteeseen (kuten kastanjat tai villa) erikoistuneilla alueilla toimivien Leader-ryhmien kanssa, tai kehittää yhteiseen (esimerkiksi kelttiläiseen tai roomalaiseen) kulttuuriperintöön perustuvia, yhteisiä matkailualoitteita.

Yhteistyöhankkeiden tukijärjestelyt voivat vaihdella eri jäsenvaltioissa. On kuitenkin tärkeää, että käytännön järjestelyissä otetaan huomioon yhteistyön asteittainen luonne. Paikallisten toimintaryhmien välinen yhteistyö on kaksivaiheinen prosessi:

1) Hankkeita edeltävät toimet:

Näitä ovat ennen yhteistyöhanketta toteutettavat toimet, joilla helpotetaan mahdollisten kumppanien etsintää (esimerkiksi kansallisten verkostojen yhteistyövälineet) ja tuetaan yhteisen toiminnan suunnittelua (valmisteleva tekninen apu). Tässä on kuitenkin pidettävä mielessä, että eri syistä nämä toimet eivät välttämättä johda konkreettiseen yhteiseen toimeen.

2) Yhteisen toimen suunnittelu ja toteutus: Yhteistyökumppanuutta olisi rohkaistava kehittämään yhteisiä tuotteita. Sillä olisi oltava yhteinen, konkreettinen hanke, jota hallinnoi koordinaatiosta vastaava koordinoiva paikallinen toimintaryhmä. Käytännön yhteistyöllä voi olla kaksi tavoitetta, jotka usein täydentävät toisiaan: riittävän laajuuden saavuttaminen, jotta yhteinen hanke voidaan toteuttaa, ja toisiaan täydentävien tekijöiden tunnistaminen.

Leader-hankkeissa voidaan tehdä kahdenlaista yhteistyötä:

- Alueiden välinen yhteistyö, jolla tarkoitetaan saman jäsenvaltion eri maaseutualueiden välistä yhteistyötä. Yhteistyön osapuolet voivat olla Leader-ryhmiä, mutta myös muut paikalliset ryhmät, joilla on samankaltainen osallistava toimintatapa, voivat osallistua siihen (katso kohta IV.1).

- Valtioiden välinen yhteistyö, jolla tarkoitetaan vähintään kahdessa eri jäsenvaltiossa toimivien Leader-ryhmien välistä yhteistyötä tai yhteisön ulkopuolisessa maassa toimivien, samankaltaista toimintatapaa noudattavien ryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Jäsenvaltioiden hallintoviranomaisille kuuluvat seuraavat tehtävät:

- paikallisten toimintaryhmien informoiminen selkeästi yhteistyön rahoitusmahdollisuudesta selvien suuntaviivojen mukaisesti
- sen varmistaminen, että hakuprosessi on mahdollisimman yksinkertainen ja joustava ja että sen perusteella valitaan tarvittaessa valmistelevalle teknisen avun saajat ja yhteistyöhankkeet.

Kansallisille verkostoille kuuluvat seuraavat tehtävät:

- yhteistyöseminaarien järjestäminen paikallisille toimintaryhmille
- järjestelmien luominen esimerkkien kokoamiseksi hyvistä käytännöistä
- kumppaninhakuvälineen perustaminen ja valtioiden välisten hankekumppanien hakuilmoitusten julkaiseminen säännöllisesti
- teknisen avun tarjoaminen paikallisille toimintaryhmille (yksilöllinen neuvonta)
- säännöllinen yhteydenpito muihin kansallisiin verkostoihin.

Komissiolle kuuluvat seuraavat EU:n laajuiset tehtävät:

- sellaisen välineen perustaminen, joka helpottaa kumppanien etsintää valtioiden välisiin yhteistyöhankkeisiin
- yhteistyötä edistävien eurooppalaisten Leader-seminaarien järjestäminen paikallisille toimintaryhmille
- hyväksyntämenettelyssä olevia valtioiden välisiä yhteistyöhankkeita koskevan tiedonvaihdon järjestäminen
- valtioiden välistä yhteistyötä koskevan oppaan tai oppaiden laatiminen
- puitteiden luominen hyvien käytäntöjen kokoamista ja jakamista varten (läheisessä yhteistyössä kansallisten verkostojen kanssa).

II LUKU: ERILAISET TAVAT VALITA YHTEISTYÖHANKKEITA

Jäsenvaltiossa suoritetun valintamenettelyn tulokset ilmoitetaan kumppaneille tai kyseisille toisille hallintoviranomaisille virallisen valintamenettelyn päätyttyä. Tietojenvaihto on välttämätöntä, sillä hankkeen toteuttaminen (esimerkiksi maksut) voi alkaa vasta, kun kaikki asiaankuuluvat valintamenettelyt on saatettu päätökseen.

Perusero Leader+-ohjelman mukaisiin yhteistyöhankkeisiin nähden on se, että yhteistyö voidaan sisällyttää paikallisiin kehittämisstrategioihin asetuksen (EY) N:o 1698/2005 62 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Tällaisessa tapauksessa paikallinen toimintaryhmä ilmoittaa aikovansa tehdä yhteistyötä strategiaansa kuuluvalla alalla tai aloilla, mutta kumppaneita ei välttämättä nimetä, sillä jäsenvaltiot hyväksyvät ne asteittain.

Ohjelmissa, joissa valitaan tämä malli, paikalliset toimintaryhmät valitsevat yhteistyöhankkeet. Jäsenvaltiot voivat valita myös toisenlaisen täytäntöönpanomallin, jossa hallintoviranomainen suorittaa valinnan.

On myös mahdollista käyttää yhtäkäsi molempia malleja samassa ohjelmassa. Tällöin sellaiset paikalliset toimintaryhmät, jotka ovat sisällyttäneet yhteistyön paikalliseen kehittämisstrategiaansa, suorittavat

valinnan itse, ja hallintoviranomainen valitsee sellaisten paikallisten toimintaryhmien ehdottamat hankkeet, joiden strategiaan ei sisälly yhteistyötä.

Hallintoviranomainen – tai paikallinen toimintaryhmä – kiinnittää erityistä huomiota hankkeiden laatuun, johon vaikuttavat kumppanien osallistumisen laajuus, ehdotettujen toimenpiteiden merkityksellisyys hankkeen tavoitteisiin nähden, metodologian toimivuus, talousarvion selkeys ja ehdotetun hankkeen hallinnointi. Jäsenvaltioiden on tarkistettava, tuetaanko hanketta toisesta yhteisön ohjelmasta (esimerkiksi EAKR:n alueellisen yhteistyön tavoitteesta).

Valinnan suorittavat paikalliset toimintaryhmät

Tässä täytäntöönpanomallissa alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa sovelletaan myös yhteistyöhön.

Yhteistyötoimet sisältyvät paikalliseen kehittämisstrategiaan yhtenä sen painopisteistä. Komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 37 artiklan 4 kohdan mukaan "vanhojen" jäsenvaltioiden on asetettava etusijalle sellaisten paikallisten toimintaryhmien valitseminen, jotka ovat sisällyttäneet paikallisiin kehittämisstrategioihinsa yhteistyötä asetuksen (EY) N:o 1698/2005 62 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Paikalliset toimintaryhmät saavat paikallisten kehittämisstrategioiden valinnan yhteydessä ennalta varattuja määrärahoja yhteistyötä koskevasta toimenpiteestä yhteistyöhankkeiden rahoittamiseen. Tällaisissa tapauksissa ryhmällä on jo ennakolta määrärahoja (riippumatta siitä, sisältyvätkö ne sen omaan talousarvioon vai eivät), jotka sen on käytettävä suunnittelemiinsa hankkeisiin. Paikallinen toimintaryhmä valitsee yhteistyöhankkeen kuten minkä tahansa hankkeen paikallisen kehittämisstrategiansa täytäntöönpanemiseksi, ja ohjelmaviranomaiset hyväksyvät sen virallisesti jälkikäteen muodollisten oikeudellisten tarkistusten jälkeen (tukikelpoisuuden tarkistaminen).

Valinnan suorittaa hallintoviranomainen

Kun hallintoviranomainen valitsee hankkeet suoraan, sen on julkaistava ehdotuspyyntöjä tiettyinä ajankohtina tai valittava hankkeita, joita voi ehdottaa milloin tahansa. Yhteistyöhankkeita voivat esittää 31. joulukuuta 2013 mennessä toimivaltaiselle viranomaiselle paikalliset toimintaryhmät tai joissakin ohjelmissa koordinaattori silloin, kun samaan ohjelmaan osallistuu useita kumppaneita. Hakemukset laaditaan kussakin ohjelmassa asianmukaisella tavalla. Sellaisten hankkeiden perustamista, jotka edellyttävät useiden kansallisten tai alueellisten viranomaisten hyväksyntää, olisi helpotettava asianmukaisin säännöksin. Olisi esimerkiksi myönnettävä ehdollinen hyväksyntä, joka edellyttää muiden hallintoviranomaisten hyväksyntää kohtuullisen ajan kuluessa.

III luku: Kaikkia hankkeita koskevat säännökset

1) Tukikelpoiset toimet ja kulut

Komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 39 artiklan 3 kohdan mukaan tukea voidaan myöntää erilaisiin toimiin:

- valmisteleva tekninen apu

- **yhteistyöhankkeen täytäntöönpano:** ainoastaan **yhteisestä toimesta** ja **yhteisten rakenteiden ylläpitämisestä** aiheutuvat menot ovat tukikelpoisia. **Toiminnan edistämisestä** aiheutuviin menoihin voidaan maksaa tukea kaikilla alueilla, joita yhteistyö koskee.

Valmisteleva tekninen apu

Hanketta edeltäviä toimia voidaan rahoittaa sekä ohjelman tasolla teknisen avun kautta (kansallinen verkosto) tai yhteistyötoimenpiteen kautta (valmisteleva tekninen apu).

Valmisteleva tekninen apu on hankkeita edeltävää tukea. Leader II:sta ja Leader+:sta saadun kokemuksen mukaan hankkeita ei voida toteuttaa ilman teknistä tukea, minkä vuoksi moniin ohjelmiin sisältyi tällaista erityistukea alueiden ja valtioiden välisten yhteistyöhankkeiden suunnitteluvaiheessa. Näin kumppanien etsintä ja yhteydenotto niihin helpottui ja asiakirjojen laatimiseen saatiin teknistä tukea.

Koska yhteistyön käynnistäminen on niin vaikeaa, suosittelemme erittäin lämpimästi, että kaikkiin ohjelmiin sisällytetään valmistelevala tekninen apu, joka on käytettävissä tukijärjestelmänä koko ohjelmakauden ajan.

Periaatteessa tällaista teknistä tukea annetaan ennen yhteistyöhankkeen toteuttamista (alkuvaiheen menot), eikä sillä voida rahoittaa kumppanuuskokousten järjestämistä sen jälkeen, kun kumppanuus on lopullisesti vahvistettu sopimuksella. Nämä täytäntöönpanovaiheen kokouskustannukset ovat toiminnan edistämisestä aiheutuneita menoja eli hankkeen olennainen osa.

Kaikki paikalliset toimintaryhmät eivät ehkä tarvitse valmistelevala teknistä apua ja saattavat olla valmiita toteuttamaan yhteisen toimen edellisellä ohjelmakaudella tehdyn valmistelevan työn pohjalta.

Alkuvaiheen menot voivat liittyä mahdollisten kumppanien kanssa kokemusten vaihtamista varten pidettäviin kokouksiin (esimerkiksi matka- tai majoituskustannukset ja tulkkauuspalkkiot) tai hankkeen valmisteluun (esimerkiksi hankkeen toteutettavuusselvitys, konsultointi tietyissä asioissa, kääntämiskustannukset tai lisähenkilöstöstä aiheutuvat kustannukset).

Yhteistyön käynnistäminen on helpompaa, jos sitä varten on oma, hankkeen valintamenettelystä erillinen menettelynsä. Valmistelevala tekninen apu jaetaan joko hallinnollisen valintamenettelyn kautta (apu toimitetaan valituille paikallisille toimintaryhmille asiakirjojen toimittamisen jälkeen) tai paikallisen valintamenettelyn kautta, jolloin paikalliset toimintaryhmät käyttävät siihen osan paikallisen kehittämissstrategiansa täytäntöönpanoon tarkoitettua budjetista.

Ensin mainitussa mallissa ehdotetaan menettelyn helpottamiseksi, että asiakirjat voidaan toimittaa milloin hyvänsä sen jälkeen, kun hakemus on valmis.

Jäsenvaltiot voivat käyttää valmistelevan teknisen avun enimmäismääränä tiettyä prosentiosuutta hankkeen kokonaiskustannuksista. Jos hankkeen kokonaiskustannukset eivät vielä ole tiedossa, kumppanikohtainen enimmäismäärä saattaa kuitenkin olla kätevämpi.

Yhteinen toimi

Yhteistyöhanke on konkreettinen toimi, johon sisältyy alueille hyötyä tuottavia, selvästi määriteltyjä suoritteita. Leader-alueeseen liittyvät menot eivät välttämättä tarkoita menoja, jotka sijoittuvat kyseiselle alueelle. Toimi on "yhteinen" siinä mielessä, että se toteutetaan yhdessä.

Yhteinen toimi voi sisältää koko joukon toimintoja, jotka ovat tukikelpoisia Leader-menetelmällä toteutetun toimintalinjan tai toimintalinjojen mukaisesti.

Rahoituskelpoisia voivat olla myös yhteiset toimet, joiden tarkoituksena on valmiuksien kehittäminen tai paikalliseen kehittämiseen liittyvien kokemusten siirtäminen esimerkiksi tuottamalla yhteisiä julkaisuja tai järjestämällä koulutusseminaareja tai ohjelmajohdolle tai -henkilöstölle tarkoitettuja vaihtoja, jotka johtavat yhteisten menetelmien tai työskentelytapojen käyttöönottoon tai yhteisen tai koordinoitun kehittämistyön suunnitteluun.

Yhteisen rakenteen ylläpitäminen

Yhteisen rakenteen ylläpitäminen on kaikkein integroitunein yhteistyön muoto. Uusi, yhteinen rakenne voi olla minkälainen elin tahansa, joka käyttää kyseisessä jäsenvaltiossa tai kyseisissä jäsenvaltioissa tunnustettua oikeudellista muotoa. Valtioiden välisessä yhteistyössä se voi olla eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä (ETEY).

Tällaisen rakenteen perustaminen edellyttää muun muassa sitä, että kumppaneilla on itsellään oikeudellinen muoto.

2) Yhteistyökumppanien kelpoisuusedellytykset

Yhteistyössä on oltava mukana vähintään yksi Leader-toimintalinjassa valittu paikallinen toimintaryhmä. Yhteistyön täytäntöönpanosta vastaa koordinoiva paikallinen toimintaryhmä, joka on valittu Leader-toimintalinjassa (komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 39 artiklan 1 kohta).

Yhteistyöhön voivat osallistua asetuksen (EY) N:o 1698/2005 59 artiklan e alakohdassa tarkoitettut (julkisen ja yksityisen sektorin) kumppanuudet ja muut maaseudun paikalliset ryhmät, joiden järjestäytyminen sisältää seuraavat piirteet: a) paikallinen ryhmä, joka on aktiivinen maaseudun kehittämisessä ja jolla on valmiudet laatia kehittämisstrategia tietylle maantieteelliselle alueelle, ja b) paikallinen ryhmä on järjestäytynyt paikallisten toimijoiden kumppanuutena.

On syytä huomata, että 59 artiklan e alakohdassa tarkoitetuille kumppanuuksille ei ole olemassa erityistä rahastoa yhteistyön koordinoimista varten, joten toimintalinjan 4 mukaista yhteistyötoimenpidettä on käytettävä tähän tarkoitukseen.

Huomattakoon myös, että hankkeen tosiasiallisesta toteutuksesta eivät välttämättä vastaa paikalliset toimintaryhmät itse, vaan niiden sitä varten yhteistyösopimuksessa nimeämät toimijat (tai hankkeen edistäjät) (katso kohta III.5).

3) Koordinoivan paikallisen toimintaryhmän tehtävät (toiminnan edistäminen)

Hanketta koordinoivalla Leader-ryhmällä on lopullinen vastuu hankkeen täytäntöönpanosta, ja se toimii viestintäkanavana kansallisten ja/tai alueellisten viranomaisten suuntaan, antaa tarvittavia tietoja rahoitushakemuksia varten ja tietoja hankkeen tosiasiallisesta edistymisestä. Kaikki yhteistyöhankkeet toteutetaan johtoryhmän valvonnassa ja koordinoimina. Hankkeeseen yhteistyösopimuksen perusteella osallistuvat ryhmät nimeävät keskuudestaan johtoryhmän.

Koordinoivalle ryhmälle täytyy osoittaa tietyt vähimmäistehtävät, jotta se voi toimia todellisena johtajana. Sille voidaan osoittaa lisätehtäviä sopimuksen perusteella.

Koordinoivalla ryhmällä on yleensä seuraavat toiminnan edistämiseen liittyvät tehtävät:

- hankkeen suunnittelun **ohjaus ja koordinointi**, myös yhteistyöhanketta koskevan yhteistyösopimuksen laatiminen (hankkeen kuvaus ja paikallisten toimintaryhmien sitoumusten määrittely),
- **hankkeen taloudellinen koordinointi**: tietojen kerääminen kunkin ryhmän esittämistä rahoitushakemuksista (minkä jälkeen tiedot annetaan kunkin ryhmän sekä alueellisten tai kansallisten viranomaisten käyttöön),
- **hankkeen toteutuksen ja** kunkin kumppanin vastuulla olevien **tehtävien ohjaus ja koordinointi** yhteisen hankkeen asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi,
- **yhteistyöhankkeen edistäminen ja seuranta** (rahoituksen toteutumisaste toteutuneiden menojen ja saatujen tulojen tasolla, ryhmien välisen vaihdon järjestäminen ja toteutumista koskevien asiakirjojen laatiminen),
- Leader-johtoryhmä **tarkistaa**, että Leader-ryhmät **noudattavat** tekemiään **sitoumuksia**, yhteisen hankkeen asianmukaisen toteuttamisen varmistamiseksi.

Näistä tehtävistä aiheutuvat menot ovat osa yhteistyöhanketta, joka rahoitetaan ohjelman yhteistyötoimenpiteestä.

4) Kumppanien tehtävät yhteistyöhankkeessa

Tehtävät ja kulut olisi jaettava kumppanien kesken niin, että kaikki osallistuvat hankkeen toimiin. Kumppanit ovat vastuussa sitoumuksistaan toisilleen ja johtoryhmälle yhteistyösopimuksen perusteella (katso liite I).

Kullakin ryhmällä on hallinnollinen ja rahoituksellinen vastuu johtamistaan toimista. Näin ollen se vastaa alustavan rahoitussuunnitelman laatimisesta ja neuvotteluista osarahoitukseen osallistuvien tahojen kanssa.

Se myös säilyttää tilinpitotositteet, joista käyvät ilmi menot sekä julkisen osarahoituksen luonne, ja toimittaa ne alueellisten tai kansallisten viranomaisten käyttöön.

Kuten edellä on todettu, yhteistyöhankkeessa jotkin menot voivat ohjautua paikallisen toimintaryhmän eri rakenteiden (esimerkiksi paikallisen kumppanuuksjärjestelyn yhden osapuolen) tai paikallisen toimintaryhmän alueella toimivan maaseututoimijan kautta.

5) Verkottumisen vaikutus

Yhteistyöhön annettava tekninen apu on tukikelpoista kansallisen verkoston toimintasuunnitelmaan sisältyvän teknisen avun mukaisesti (asetuksen (EY) N:o 1698/2005 68 artikla).

Syitä verkottaa kuhunkin ohjelmaan sisältyvät kaikki alueelliset toimintaryhmät ovat muun muassa yhteistyön edistäminen ja helpottaminen (alueiden välinen yhteistyö).

Valtioiden välisessä yhteistyössä eurooppalainen maaseudun kehittämisverkosto avustaa valmistelevalle teknisen avun antamisessa. Sen on tarkoitus edistää tällaista yhteistyötä heti, kun se on toimintavalmis. Myös kansalliset verkostot edistävät toiminnallaan ratkaisevasti valtioiden välistä yhteistyötä.

Tätä varten suositellaan, että kansallisen verkoston verkkosivustoon sisältyisi kumppanihakusivu. Erityistä huomiota kannattaa kiinnittää siihen, että aihe, jota kumppania etsivä paikallinen toimintaryhmä haluaa käsitellä yhteistyön puitteissa, ja sen kokemus alalla kuvaillaan tarkasti. Leader-yhteisöaloitteista saadut kokemukset osoittavat, ettei odotuksia ja toivottua taito-, tieto- ja osaamistasoa täyttävää oikeaa kumppania ole aina helppo löytää. Nämä tiedot on syytä kääntää englanniksi valtioiden välisen yhteistyön tarpeita varten.

IV LUKU: ALUEIDEN VÄLISET YHTEISTYÖHANKKEET

1) Yhteistyöhön osallistuvat elimet

Jäsenvaltion alueiden välisen yhteistyön on koskettava ainakin yhtä Leader-toimintalinjassa valittua aluetta. Leader-menetelmän levittämiseksi kumppanuuks voi olla avoin myös asetuksen (EY) N:o 1698/2005 59 artiklan e alakohdan mukaisesti valituille paikallisille julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksille ja muille Leader-aloitteen mukaisesti järjestäytyneille, jäsenvaltion hyväksymille maaseuturyhmille.

Jäsenvaltioiden virallisessa hyväksymisessä käyttämisen perusteiden lisäksi seuraavat tekijät voidaan ottaa huomioon määriteltäessä "muuta Leader-aloitteen mukaisesti järjestäytyntä maaseutualueetta":

- Aktiivisesti toimiva paikallinen maaseudun kehittämisryhmä, jolla on valmiudet laatia kehittämisstrategia tietylle maantieteelliselle alueelle.

- Ryhmä on järjestäytynyt avoimeksi ja laajaksi kumppanuudeksi, johon paikallisia toimijoita rohkaistaan osallistumaan. Ryhmään olisi kuuluttava edustajia useista sosiaalis-taloudellisista piireistä, myös yhdistyksistä. Ryhmän olisi luotava oma kehittämisstrategiansa.

- Ryhmän olisi pyrittävä verkottumaan muiden ryhmien kanssa.

2) Toimien kelpoisuusedellytykset

Lukuun ottamatta toimia, joiden aihe on hyvin tarkoin määritelty ja joiden täytäntöönpano edellyttää laajempia alueita kuin kyseisten paikallisten toimintaryhmien alueet, yhteistyötoimenpiteestä voivat saada tukea vain Leader-toimintalinjan mukaisesti valitut toimet. Yhteistyön koordinoimisesta aiheutuvat menot ovat kuitenkin tukikelpoisia kaikilla asianomaisilla alueilla.

Hankkeen koordinoimiseksi katsotaan hankkeen toteuttamiseen liittyvät koordinoititehtävät (kumppanien tapaaminen; koordinoivan ryhmän hallinnolliset ja rahoituskelliset tehtävät koordinaattorina; yhteistyösopimuksen oikeudellinen määrittely ja/tai yhteisen rakenteen yhteinen oikeudellinen kehys). Koordinoimisesta aiheutuvat kustannukset ehdotetaan jaettaviksi kumppanien kesken yhteistyösopimuksen

perusteella. Tämä merkitsee, että hanketta voidaan alkaa toteuttaa vasta, kun kaikkien kumppanien avustukset on hyväksytyt.

V LUKU: VALTIOIDEN VÄLISET YHTEISTYÖHANKKEET

Euroopan unionin jäsenvaltioiden keskinen yhteistyö erotetaan yhteistyöstä, joka koskee myös jotakin unionin ulkopuolista maata.

1) Unionin sisäinen valtioiden välinen yhteistyö

Valtioiden välisen yhteistyön on koskettava vähintään kahta paikallista toimintaryhmää, jotka sijaitsevat kahdessa eri jäsenvaltiossa ja joista ainakin yksi on valittu Leader-toimintalinjassa.

Alueiden välisen yhteistyön tavoin tällainen yhteistyö voidaan laajentaa maaseudun kehittämissuunnitelmien toimintalinjan 3 mukaisesti valittuihin ryhmiin (asetuksen (EY) N:o 1698/2005 59 artiklan e alakohdassa mainitut, muut kuin Leader-aloitteessa hyväksytyt julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet). Leader-toimintalinjan mukaisesti valitun koordinoivan paikallisen toimintaryhmän suorittama hankkeen yleinen koordinointi on tukielpoista Leader-toimintalinjan mukaisesti. Muiden ryhmien (59 artiklan e alakohta) tai Leader-aloitteen mukaisesti järjestäytyneiden maaseutualueiden muut kustannukset olisi rahoitettava jostakin muualta kuin Leader-toimintalinjasta.

Kumppanien välisen yhteistyösopimuksen perusteella (katso jäljempänä) koordinoiva paikallinen toimintaryhmä vastaa hankkeen koordinoinnista. Kukin ryhmä vastaa yhteydenpidosta valvontaviranomaistensa kanssa, ja sillä on rahoitusvastuu alueellaan toteutettavasta hankkeen osasta.

2) Valtioiden välisten yhteistyöhankkeiden hyväksyntää koskevien tietojen vaihtaminen

Komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 39 artiklan 5 kohdan mukaan "jäsenvaltioiden on annettava komissiolle tiedoksi hyväksytyt valtioiden väliset yhteistyöhankkeet". Tämän veloitteen tarkoitus on lisätä hankkeiden hyväksymisen avoimuutta jäsenvaltioissa sekä nopeuttaa hyväksyntämenettelyä. Nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten on käytettävä tässä menettelyssä liitteessä II olevaa valtioiden välistä yhteistyöhanketta koskevaa yhteistä tietojenvaihtolomaketta.

Eurooppalainen maaseudun kehittämisverkosto on tässä tukena ja laatii toimivaltaisten viranomaisten toimittamien tietojen perusteella eurooppalaisen tietokannan hyväksyttävänä olevista valtioiden välisistä yhteistyöhankkeista.

Yleensä menettely on seuraava:

Vaihe 1: Paikallinen toimintaryhmä, joka aikoo osallistua yhteistyöhankkeeseen, esittää hyväksymishakemuksen (jos paikallinen toimintaryhmä valitsee hankkeen) tai valinta- ja hyväksymishakemuksen toimivaltaiselle viranomaiselle. Toimivaltainen viranomainen voi antaa paikalliselle toimintaryhmälle alustavan hyväksynnän. Alustava hyväksyntä on voimassa enintään 6–9 kuukautta, ja se vahvistetaan lopullisesti jos kaikki kumppanit saavat toimivaltaisilta viranomaisiltaan hyväksynnän.

Vaihe 2: Ohjelmasta vastaava toimivaltainen viranomainen (hallintoviranomainen/maksuviranomainen) ilmoittaa komissiolle kaikista valtioiden välisistä hankkeista (yhteinen toimi), joille se on antanut alustavan hyväksynnän, käyttäen yhteistä tietojenvaihtolomaketta ja SFC 2007-järjestelmää. Sen olisi myös nimettävä toimivaltaisen viranomaisen yhteyshenkilö.

Vaihe 3: Toimivaltainen viranomainen voi käyttää hyväksyttävänä olevia valtioiden välisiä yhteistyöhankkeita koskevaa eurooppalaista tietokantaa seuratakseen muiden jäsenvaltioiden hyväksyntämenettelyjä. Kun se on saanut todisteet siitä, että muiden jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet hyväksyntänsä, se vahvistaa oman hyväksyntänsä.

Tämä vaihe ei koske sellaisia valtioiden välisiä yhteistyöhankkeita, joissa on mukana vain yksi jäsenvaltio ja yksi yhteisön ulkopuolisessa maassa sijaitseva alue.

3) Yhteisön ulkopuolisissa maissa sijaitsevien alueiden kanssa tehtävä valtioiden välinen yhteistyö

Yhteisön ulkopuolisessa maassa sijaitsevan alueen kanssa tehtävän valtioiden välisen yhteistyön on koskettava ainakin yhtä Leader-toimintalinjassa valittua aluetta. Jos Leader-toimintalinjassa valittu alue ryhtyy yhteistyöhön yhteisön ulkopuolisessa maassa sijaitsevan, Leader-lähestymistavan mukaisesti järjestäytyneen alueen kanssa, Leader-alueeseen liittyvät kustannukset ovat tukikelpoisia (Leader-alueen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti toteutetun koordinaation ja yhteisen hankkeen osuus; esimerkiksi Leader-toimintaryhmän osallistuminen kumppanuuskokouksiin tai yhteisen hankkeen paikallinen toteuttaminen). Toisin sanoen Leader-alueeseen "liittyvät" kustannukset eivät välttämättä ole Leader-alueella aiheutuneita kustannuksia.

Yhteisön ulkopuolisen maan alueella aiheutuvat kustannukset, jotka eivät liity Leader-alueeseen, eivät ole tukikelpoisia. Yhteistyöhön osallistuvan, yhteisön ulkopuolisen maan alueen määritelmän pitäisi olla Leader-lähestymistavan mukainen (katso IV.1 kohdan määritelmä).

VI LUKU: YHTEISTYÖSOPIMUKSEN MERKITYS

Leader-aloitteessa yhteistyöstä saatu kokemus osoittaa selvästi, että tehokkaan hallinnoinnin varmistamiseksi on tärkeää tehdä hankkeen alusta alkaen selväksi tavoitteet, joihin pyritään, vastuunjako (hallinnointi, koordinointi, seuranta ja arviointi) ja rahoitusosuuksien jakautuminen yhteistyöhankkeessa. Kaikki nämä seikat voidaan kirjata muodolliseen yhteistyösopimukseen, jonka avulla varmistetaan avoin hallinto ja selkeät vastavuoroiset sitoumukset.

Yhteistyösopimus on yhteinen asiakirja jonkin osallistuvan maan hyväksymässä oikeudellisessa muodossa, ja kaikki osapuolet allekirjoittavat sen (myös koordinoiva paikallinen toimintaryhmä). Tässä asiakirjassa olisi ilmaistava selvästi hankkeen tavoitteet, tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavat toimet, kunkin kumppanin hankkeen täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät ja osallistuminen hankkeen rahoitukseen.

Yhteistyösopimuksessa esitetään yhteiselle toimenpiteelle varatun koko talousarvion kaikki osatekijät. Se laaditaan asianomaisten jäsenvaltioiden kielillä, ja siinä esitellään yhteistyöhankkeen sisältö ja kunkin paikallisen toimintaryhmän rahoitusosuus ja se, miten se osallistuu hankkeen toteutukseen teknisesti.

Yhteistyösopimuksen olisi sisällettävä seuraavat asiat:

- Kumppanien sitoumus sekä koordinoivan toimintaryhmän ja yhteistyöhankkeeseen osallistuvien paikallisten (toiminta)ryhmien nimet ja osoitteet.
- Yhteistyöhankkeen yksityiskohtainen kuvaus, joka sisältää
 - hankkeen tavoitteet
 - tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavat toimenpiteet
 - mahdolliset edunsaajat
 - kunkin kumppanin tehtävät hankkeen organisoinnissa ja täytäntöönpanossa (tarvittaessa sellaisten teknisten organisaatioiden nimet, jotka valtuutetaan toteuttamaan tietyt toimet)
 - hankkeen organisointi- ja seurantajärjestelyt
 - monenvälisen hankkeen odotetut tulokset.
- Suunniteltu kokonaisbudjetti sekä kunkin kumppanin rahoitusosuus.
- Alustava aikataulu.
- Kumppanit tai toimintaryhmät voivat päättää, minkä maan lakia sovelletaan ja minkä maan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia siinä tapauksessa, että osapuolten välille syntyy kiistaa. Se voi olla yhden kumppanin tai toimintaryhmän kotipaikka tai päätoimipaikka tai maa, jossa hanke toteutetaan. Yleensä päädytään maahan, jossa koordinoivan toimintaryhmän päätoimipaikka sijaitsee.
- Jos kumppanit haluavat, sopimukseen voidaan sisällyttää uusien paikallisten toimintaryhmien tai muiden ryhmien liittymisen salliva lauseke.

- Menettely, jolla sopimusta voidaan muuttaa.

Tämän oppaan liitteessä I on yhteistyösopimuksen malli. Mallissa on myös tekninen liite, jossa hanke voidaan kuvata yksityiskohtaisesti. Itse sopimus sisältää vain yleiset sopimusehdot.

LIITE I

YHTEISTYÖSOPIMUKSEN MALLI

Yhteistyöhankkeen nimi:

Sitoumus:

Allekirjoittaneet henkilöt, jotka edustavat kumppaneina toimivia paikallisia toimintaryhmiä, sitoutuvat täten panemaan täytäntöön liitteessä määritellyn yhteistyöhankkeen ja todistavat oikeaksi liitteen sisältämät tiedot.

Sovellettava laki ja toimivaltainen tuomioistuin

Tähän sopimukseen sovelletaan lakia.

1. **SOPIMUKSEN TULKINNASTA TAI SOVELTAMISESTA OSAPUOLTEN VÄLILLÄ MAHDOLLISESTI SYNTYVÄT RIIDAT, JOITA EI SAADA RATKAISTUA SOVINNOLLISESTI, KÄSITELLÄÄN TUOMIOISTUIMISSA.**
2. **UUSIEN KUMPPANIEEN LIITTYMISEN SALLIVA LAUSEKE ("TÄTÄ SOPIMUSTA VOIDAAN MUUTTA SITTEN, ETTÄ SIIHEN VOIVAT LIITTYÄ LEADER- TAI MUUT TOIMINTARYHMÄT, JOS NÄMÄ SITÄ TOIVOVAT".)**

3. MUUT MUUTOKSET SALLIVA LAUSEKE

4. ALLEKIRJOITUKSET

Koordinoivan Leader-toimintaryhmän nimi:

Edustajan nimi:

Asema:

Päivämäärä:

Paikka (osoite; myös maa):

Allekirjoitus:

Leader-toimintaryhmän/muun paikallisen toimintaryhmän nro 1 nimi:

Edustajan nimi:

Asema:

Päivämäärä:

Paikka (osoite; myös maa):

Allekirjoitus:

Leader-toimintaryhmän/muun paikallisen toimintaryhmän nro n nimi:

Edustajan nimi:

Asema:

Päivämäärä:

Paikka (osoite; myös maa):

Allekirjoitus:

YHTEISTYÖSOPIMUKSEN LIITE

HANKKEEN KUVAUS

Yhteistyöhankkeen nimi:

YHTEISTYÖHANKKEEN KUMPPANIT

Yhteystiedot:

Leader-toimintalinjassa valittu koordinoiva paikallinen toimintaryhmä:

Puheenjohtajan nimi:

Tätä lomaketta käsittelevän yhteyshenkilön nimi:

Paikallisesta ohjelmasta vastaava organisaatio:

Yhteys henkilön osoite:

Puhelin:

Faksi:

Sähköposti:

Puhutut/ymmärretyt kielet:

Yhteystiedot:

Leader-toimintaryhmän/muun paikallisen toimintaryhmän nro 1 nimi:

Puheenjohtajan nimi:

Tätä lomaketta käsittelevän yhteys henkilön nimi:

Paikallisesta ohjelmasta vastaava organisaatio:

Yhteys henkilön osoite:

Puhelin:

Faksi:

Sähköposti:

Puhutut/ymmärretyt kielet:

Yhteystiedot:

Leader-toimintaryhmän/muun paikallisen toimintaryhmän nro n nimi:

Puheenjohtajan nimi:

Tätä lomaketta käsittelevän yhteyshenkilön nimi:

Paikallisesta ohjelmasta vastaava organisaatio:

Yhteyshenkilön osoite:

Puhelin:

Faksi:

Sähköposti:

Puhutut/ymmärretyt kielet:

Yhteistyöhankkeen kuvaus

Hankkeen tavoitteiden, pääasiallisten toimintojen (myös tapahtumapaikat ja päivämäärät), toimen edunsaajien ja hankkeen edistymisvaiheen kuvaus:

Niiden tulosten kuvaus, joita toimesta odotetaan koituvan edunsaajille ja asianomaisille alueille:

Toteuttamistapa, -menetelmät ja -menettelyt hankkeessa, jolle rahoitusta on haettu:

Hankkeen toteuttamisajankohta:

Kunkin kumppanin osallistuminen pääasiallisiin toimintoihin:

Hankkeen suunniteltu talousarvio

Maaseudun kehittämis-ohjelma	Koordinoiva paikallinen toimintaryhmä tai paikallinen toimintaryhmä / muut ryhmät	Suunniteltu toiminta	Kustannukset (euroina)	Rahoitus (euroina)		
				Yhteisö - maaseuturahasto	Julkinen	Yksityinen
	<u>Järjestelyistä/koordinaatiosta aiheutuvat kulut</u> (jaetut)					
	<u>Muut kustannukset (jaetut)</u> (pääasialliset toiminnot jne.):					
	<u>Muut kustannukset</u> (ei jaetut)					
	YHTEENSÄ					

LIIITE II

**LOMAKE VALTIOIDEN VÄLISIÄ YHTEISTYÖHANKKEITA
KOSKEVIEN TIETOJEN VAIHTAMISTA VARTEN**

1. Perustiedot hankkeesta

1.1 Yhteistyöhankkeen nimi:

1.2 Lyhenne:

1.3 Yhteistyöhankkeeseen sisältyvien toimien kesto:

1.3.1. Aloituspäivä:

1.3.2. Päätymispäivä:

1.4. Kokonaiskustannukset hankkeen kestoaikana (euroina):	
<i>Hankkeen talousarvion jakautuminen rahoituslähteiden mukaan</i>	
1.4.1. Kokonaistalousarvio:	
1.4.2. Maaseuturahasto:	
1.4.3. Julkinen:	
1.4.4. Yksityinen:	
<i>Talousarvion jakautuminen kumppanien mukaan</i>	
1.4.5. Koordinoivan kumppanin kokonaistalousarvio:	
1.4.6. Kumppani 1:	
1.4.7. Kumppani 2:	
1.4.8. Kumppani 3:	
1.4.9. Kumppani 4:	
1.4.10 Kumppani 5:	
1.4.11 Kumppani 6:	
1.4.12 Kumppani 7:	

1.4.13 Kumppani 8:	
--------------------	--

2. Yhteistyökumppaneita koskevat tiedot	
4.1.	
2.1. Koordinoivaa kumppania koskevat tiedot	
2.1.1	<i>Koordinoivan paikallisen toimintaryhmän virallinen nimi:</i>
2.1.2	Puheenjohtajan nimi:
2.1.3	<i>Yhteistyötä varten valittu paikallisen toimintaryhmän yhteyshenkilö</i>
2.1.3.1.	Nimi:
2.1.3.2.	Osoite:
2.1.3.3.	Puhelin:
2.1.3.4.	Faksi:
2.1.3.5.	Sähköposti:
2.1.3.6.	Puhutut/ymmärretyt kielet:
2.1.4	<i>Toimivaltaisen raportoivan viranomaisen nimi ja yhteyshenkilö:</i>
2.1.5	<i>Komissiolle tiedoksi antamisen päivämäärä:</i>

2.1.6	<i>Hyväksynnän antavan toimivaltaisen viranomaisen nimi:</i>	
2.1.7	<i>Hankkeen hyväksymispäivä:</i>	
2.2. Paikallista toimintaryhmää 1 koskevat tiedot		
2.2.1.	<i>Paikallisen toimintaryhmän virallinen nimi:</i>	
2.2.2.	<i>Puheenjohtajan nimi:</i>	
2.2.3.	<i>Yhteistyötä varten valittu paikallisen toimintaryhmän yhteyshenkilö</i>	
	2.2.3.1 Nimi:	
	2.2.3.2 Osoite:	
	2.2.3.3 Puhelin:	
	2.2.3.4 Faksi:	
	2.2.3.5 Sähköposti:	
	2.2.3.6 Puhutut/ymmärretyt kielet:	
2.2.4.	<i>Toimivaltaisen raportoivan viranomaisen nimi ja yhteyshenkilö:</i>	
2.2.5.	<i>Komissiolle tiedoksi antamisen päivämäärä:</i>	
2.2.6.	<i>Hyväksynnän antavan toimivaltaisen</i>	

<i>viranomaisen nimi:</i>	
<i>2.2.7. Hankkeen hyväksymispäivä:</i>	

2.3. Paikallista toimintaryhmää 2 koskevat tiedot	
2.3.1. Paikallisen toimintaryhmän virallinen nimi:	
2.3.2. Puheenjohtajan nimi:	
2.3.3. Yhteistyötä varten valittu paikallisen toimintaryhmän yhteyshenkilö	
2.3.3.1 Nimi:	
2.3.3.2 Osoite:	
2.3.3.3 Puhelin:	
2.3.3.4 Faksi:	
2.3.3.5 Sähköposti:	
2.3.3.6 Puhutut/ymmärretyt kielet:	
2.3.4. Toimivaltaisen raportoivan viranomaisen nimi ja yhteyshenkilö:	
2.3.5. Komissiolle tiedoksi antamisen päivämäärä:	
2.3.6. Hyväksynnän antavan toimivaltaisen viranomaisen nimi:	
2.3.7. Hankkeen hyväksymispäivä:	

